

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till Kommunstyrelsen

Datum:
2023-11-20

Diarienummer:
KSN-2023-03305

Handläggare:
Ida Bylund-Lindman

Sociala insatser mot våldet och för att bryta nyrekryteringen till kriminalitet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** fördela av kommunfullmäktige beslutade medel för *Sociala insatser mot kriminalitet och för att motverka nyrekrytering*, om åtta miljoner kronor årligen till verksamheter enligt bilaga 1,
2. **att** under förutsättning att Uppsala kommun erhåller statsbidrag för psykisk hälsa 2024 fördela dessa enligt bilaga 2,
3. **att** under förutsättning att Uppsala kommun erhåller statsbidrag till kommuner med särskilt utsatta områden 2024 fördela dessa enligt bilaga 2,
4. **att** ansöka om ytterligare medel från Brottsförebyggande rådet,
5. **att** uppdra åt stadsdirektör att fastställa slutlig fördelning av statsbidrag enligt bilaga 2 i linje med kommunstyrelsens beslut efter att nivåer för statsbidrag under 2024 fastställts samt
6. **att** återrapportering av insatser ska ske löpande till kommunstyrelsen.

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 6 november 2023 (§ XX) om en extra satsning inom ramen för Mål & budget 2024 med plan för 2025 och 2026 för sociala insatser mot kriminalitet och för att motverka nyrekrytering. Vidare tydliggjordes att samtliga nämnder och bolag förväntas bidra till den kraftsamling som krävs för att motverka kriminalitet och nyrekrytering.

Beslutet innebär att kommunstyrelsen tilldelas åtta miljoner per år 2024 och 2025 som ska fördelas till verksamheter som arbetar med att möta de utmaningar kommunen står inför kopplat till den senaste tidens våldsvåg.

Ett samordnings- och prioriteringsarbete för att identifiera verkningsfulla insatser har gjorts av arbetsmarknadsförvaltningen, kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt kommunledningskontoret.

Då kostnaderna för att genomföra de identifierade insatserna överstiger de av kommunfullmäktige beslutade medlen har även en översyn gjorts av närliggande statliga medel som kommunen uppbär och sedan tidigare ligger på KS att fördela.

Två statsbidrag har identifierats som möjliga att använda för att delfinansiera genomförandet av insatser, dels Socialstyrelsens medel till kommuner med särskilt utsatta områden, dels statsbidrag avsett att finansiera kommunens arbete med psykisk hälsa. Här föreslår förvaltningen en ny inriktning för fördelningen av dessa statsbidrag så att de kompletterar och förstärker denna kraftsamling.

I ärendet redovisas även ytterligare satsningar som planeras att genomföras av nämnder och bolag som ett led i kraftsamlingen och som finansieras inom anslagen budgetram för respektive nämnd och bolag.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret, kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

Föredragning

Sverige har haft en utveckling med ökad gängrelaterad kriminalitet under flera år som drabbat samhället på olika sätt, särskilt i form av grova våldsbrott. Även Uppsala har varit drabbade tidigare år av skjutningar och social oro, men den eskalering som skett under 2023 är av en annan karaktär än den vi upplevt tidigare. Det handlar om konflikter mellan gängkriminella där våldet kryper allt lägre ner i åldrarna, inte är geografiskt kopplat till kommunen och där personer som inte alls är involverade i konflikterna drabbas.

Kommunen verkar i många olika områden med insatser på såväl kort som lång sikt. Många av de nödvändiga insatserna ligger dock på nationell nivå och på lagstiftare att åtgärda, för att underlätta för kommunerna att ta sitt ansvar. Det handlar till exempel om att skynda på för att lätta på sekretesslagstiftningen så att information kan utbytas mellan myndigheter och mellan kommuner.

Uppsala kommun genomför många insatser för att förebygga våldsbrott och att unga hamnar i kriminalitet. En grund för kommunens arbete är det främjande arbetet inom till exempel familjecentraler, fritid och skola. SSPF är en etablerad samverkansmodell där skola, socialtjänst, polis och fritid samarbetar. Socialförvaltningens uppsökande arbete för råd och stöd åt ungdomar genom ungdomsjouren utgör en bas för samverkan kring ungdomar i behov av vägledning.

För att kunna identifiera trender och prioritera resurser arbetar kommunens olika verksamheter tillsammans med polisen utifrån lägesbilder framtagna på veckobasis. Lägesbilderna sammanställs av underlag från drygt 250 särskilt utbildade rapportörer runt om i kommunen.

Att aktivt förhindra välfärdsbrott är en avgörande faktor för att komma åt de kriminellas ekonomi. En handlingsplan tas för närvarande fram för att stärka och hålla ihop kommunens arbete. Genom handlingsplanen skapas förutsättningar för ett

rättssäker, proportionerligt och likformigt arbete mot välfärdsbrott i hela kommunkoncernen.

Sammantaget har kommunen ett väl utvecklat främjande och brottsförebyggande arbete i grunden, men den eskalering av det grova våldet kopplat till gängrelaterad kriminalitet som skett 2023 kräver mer av en kraftsamling där alla behöver bidra. Mot bakgrund av detta tog kommunfullmäktige den 6 november (\$XX) beslut om att avsätta 8 miljoner per år under 2024 och 2025 för att finansiera en tillfällig, tvåårig satsning för sociala insatser mot kriminalitet och för att motverka nyrekrytering. Medlen tillförs kommunstyrelsen för att möjliggöra en satsning som syftar till att dels förstärka det som redan görs, dels skapa möjligheter för långsiktigt arbete och dels fylla eventuella luckor samt bidra till att skala upp pågående satsningar som fallit väl ut. Motivet är att möta upp behovet av en kraftsamling där alla nämnder och bolag förväntas bidra. De flesta insatser väntas utföras inom respektives nämnds och bolags budgetram genom omställningar och prioriteringar.

Ett samordnings- och prioriteringsarbete för att identifiera verkningsfulla insatser har gjorts av kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt kommunledningskontoret. Arbetet resulterade i att fyra prioriterade områden identifierades:

1. Familjecentrerat arbete
2. Fritidssatsningar
3. Samhällsplacerade barn och unga – skolsatsning
4. Avhopparverksamhet för unga under 18 år

I ärendets **bilaga 1** återfinns förslag på fördelning av de tilldelade medlen om 8 miljoner samt en redovisning av insatser som föreslås finansieras genom fördelning av statsbidrag, baserat på tidigare års statsbidrag, under kommunstyrelsen.

Vidare föreslås en ny fördelning av nuvarande statsbidrag. Det gäller dels statsbidrag för psykisk hälsa, dels statsbidrag till kommuner med särskilt utsatta områden enligt ärendets **bilaga 2**.

Utöver de insatser kommunstyrelsen föreslås besluta om i detta ärende kommer en rad insatser att genomföras inom respektive nämnds och bolags redan beslutade budgetram. Ett arbete för att identifiera möjliga satsningar sker kontinuerligt; några exempel på redan identifierade insatser är:

- Flera insatser planeras i samverkan mellan skola och socialförvaltning, bland annat sociala team på skolor. (UBN, SCN)
- Insatser för gymnasieelever placerade utanför egna hemmet att lyckas i sin skolgång samt minska och förebygga kriminalitet och stoppa nyrekrytering. Målgruppen är samtliga elever, placerade utanför det egna hemmet, som är inskrivna i gymnasieskolor i Uppsala kommun. (UBN)
- Utveckla och förstärka arbetet inom det kommunala aktivitetsansvaret, KAA, för ungdomar mellan 16–19 som varken studerar eller arbetar. (UBN)
- Uppsökande arbetsmarknadsinsatser, som ökad närvaro i flera stadsdelar och fysiska Utbildnings- och jobbcenter, tex genom pop-up verksamheter (AMN)
- Möjlighet att erbjuda SFI kommer att ses över i relation till satsningen om familjecentraler. (AMN)
- Förstärkning av områdesarbete (i form av BID) ses över för att vidareutveckla trygghetsskapande lokalt arbete tillsammans med fastighetsägare i Gottsunda och Gränby. (KS)

- Insats för att motverka barnfattigdom i Gottsunda; utveckla arbetssätt/modell med allaktivitetshuset som plattform. (KTN)
- Förstärkning av feriearbete kring ålder 13–17 år som fångas upp i avhopparverksamhet; öppen insats. (AMN)

Brottsförebyggande rådet fördelar ekonomiskt stöd till kommuner för lokalt brottsförebyggande arbete. Syftet med stödet är att stärka och främja utvecklingen av kunskapsbaserade brottsförebyggande åtgärder. Kommunstyrelsen föreslås besluta att Uppsala kommun ska söka detta ekonomiska stöd för att förstärka insatser mot våldet ytterligare.

Återkommande rapportering av de fördelade medlen och beslutade insatserna ska ske till kommunstyrelsen. Övriga insatser på respektive nämnd och bolag som görs inom ramen för kraftsamling för att motverka kriminalitet och nyrekrytering ska följas upp i ordinarie delårsrapportering samt årsredovisning.

Ekonomiska konsekvenser

Föreliggande förslag kan innebära ökade kostnader för berörda nämnder som ansvarar för de insatser som tidigare uppburit finansiering genom nuvarande statsbidrag och inte längre föreslås omfattas av fördelningen av statsbidrag under 2024 och framåt. Satsningar som faller väl ut och visar på positiva resultat ska övergå i ordinarie verksamhet efter att tillfälliga medel upphör. För att säkra fortsatt finansiering för prioriterade områden kan det behövas beaktas i kommande mål och budgetprocess.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 20 november 2023.
- Bilaga 1, förslag på fördelning av de tilldelade medlen om 8 miljoner samt en redovisning av insatser som ska finansieras genom fördelning av statsbidrag under kommunstyrelsen.
- Bilaga 2, förslag på fördelning av statsbidrag för psykisk hälsa samt statsbidrag till kommuner med särskilt utsatta områden.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör samt
bitr. stadsdirektör

Kommunledningskontoret

Datum:
2023-11-20Diarienummer:
KSN-2023-03305Handläggare:
Ida Bylund Lindman

Bilaga 1 – förslag på fördelning av extra anslag och fördelning av statsbidrag, enligt ärende.

Nedanstående tabell (1) presenterar förslag på fördelning av de 8 mnkr tilldelade KS efter beslut i kommunfullmäktige den 6 november 2023 (§xx). Tabell (2) presenterar prioriterade satsningar som under 2024 blir möjliga att finansiera genom fördelning av statsbidrag för 2024 i enlighet med ärendets **bilaga 2**.

Insatser finansierade genom fördelning av tillfälliga medel KS	Nämnd	Fördelning summa per år
Team placerade barn och unga – Insats för barn att lyckas i sin skolgång, minska kriminalitet och stoppa nyrekrytering. Målgruppen är elever placerade utanför det egna hemmet, som i samband med placeringen byter grundskola till en grundskola i Uppsala kommun. Insatsen avser utveckling av en pågående pilot som finansieras av Socialstyrelsens medel (1,6 mnkr) för utsatta områden 2023 (Gottsunda), vilket fortsatt får finansiering 2024 under förutsättning att kommunen erhåller motsvarande statsbidrag. Total kostnad för satsningen 5 mnkr	UBN	3 400 000
Avhoppbarverksamhet för yngre barn, under 18 år, inklusive metodutveckling	SCN	4 600 000
Summa		8 000 000

Tabell 1. Insatser finansierade genom fördelning av tillfälliga medel

Insatser finansierade genom fördelning av nuvarande statsbidrag på KS	Nämnd	Fördelningssumma per år
Familjecentraler som arena	SCN	1 600 000
Fritidssatsningar som knyter an till övriga insatser	KTN	1 750 000
Summa		3 350 000

Tabell 2. Insatser finansierade genom fördelning av nuvarande statsbidrag

Beskrivning av insatser

Team samhällsplacerade barn och unga

Barn och unga som är placerade utanför det egna hemmet utifrån LVU eller SoL är en grupp som generellt har sämre förutsättningar att lyckas i skolan

Gruppen placerade elever har större behov av stöd och hjälp än elever i övrigt för att klara av sin skolgång och antalet har ökat under de senaste åren; inom grundskolan är gruppen för närvarande cirka 120 elever. De skolor som tar emot placerade elever har svårt att möta behoven hos dem. Skolorna skulle behöva kunna erbjuda riktade insatser för att bättre svara mot förväntningarna.

Satsningen syftar till att skapa förbättrade möjligheter för barn och unga att lyckas i sin skolgång samt minska och förebygga kriminalitet och samtidigt minska risken för utsatthet och utanförskap. Målet med insatsen är att elevgruppens närvaro och måluppfyllelse ska öka, så att fler elever slutför årskurs 9 och blir behöriga för vidare studier inom gymnasieskolan.

Målgrupp: Barn och unga placerade utanför det egna hemmet som i samband med placeringen byter skola till en grundskola i Uppsala kommun.

Berörda nämnder: UBN (I viss mån: KTN och AMN)

Avhopparverksamhet ålder 13–17 år

Idag finns en avhopparverksamhet för personer 18 år äldre som erbjuder stöd och skydd till den som vill lämna kriminalitet. För att en person ska beviljas stöd av avhopparverksamheten krävs att polisen bedömer att den som vill hoppa av har ett skyddsbehov och att personen är motiverad och drogfri. De insatser som erbjuds är placering på annan ort, sysselsättning, försörjning, samtalsstöd och samhällsorientering.

Idag finns även insatsteamet som arbetar med sociala insatsgrupper (SIG) som arbetsmetod. Insatsteamet arbetar med personer 16–29 år som befinner sig i kriminella miljöer. De insatser som erbjuds är motivationsarbete för att lämna kriminalitet samt stöd för att söka jobb, hitta en bostad och få hjälp med en meningsfull fritid. Insatsteamet arbetar uppsökande på skolor och inom fritidsverksamhet, och har regelbunden samverkan med gymnasieskolornas elevhälsoteam. Insatsteamet ser också till så att nätverksmöten hålls varje månad kring den enskilde där bland annat polis, fritid och skola deltar (SSPF).

Insatsteamet bedriver en öppen verksamhet där den enskilde kan bo kvar hemma. För personer under 18 som har behov av de insatser som ges av avhopparverksamheten finns idag ingen verksamhet utöver placering på HVB-hem eller familjehem. Boende på HVB-hem har dålig effekt, och är i vissa fall kontraproduktiv eftersom den som placerats snarare knyter nya kriminella kontakter än väljer att lämna det kriminella livet.

Den satsning som föreslås har till syfte att utöka avhopparverksamheten till att också omfatta yngre ungdomar 13–17 år. Insatsen handlar dels om att kunna erbjuda avhopparverksamhetens insatser till personer under 18 år, dels om att utveckla nya åldersanpassade metoder/insatser för behandling av ungdomar som är motiverade att lämna kriminalitet, men som har en så pass omfattande kriminalitet att insatsteamets verksamhet inte är tillräcklig.

Målgrupp: Ungdomar 13–17 år

Berörda nämnder: SCN (samt i viss mån UBN och KTN)

Familjecentrerat arbete

Familjecentralerna fungerar som en mötesplats där personer som har barn i åldern 0–6 år kan besöka öppna förskolan och samtidigt få rådgivning. Det finns sex familjecentraler: Gottsunda, Ekeby/Flogsta, Liljeforstorg, Nyby/Heidenstam, Stenhagen och Sävja. De innehåller såväl öppna förskolan, familjeenheter och barnmorskemottagning som barnhälsovård. Gottsunda familjecentral innehåller även SFI.

Familjecentralerna möjliggör för socialförvaltningens familjebehandlare att arbeta uppsökande och inleda samtal. Om föräldrarna vill boka ett möte med familjebehandlarna så kan det ske samma dag eller dagen efter på familjecentralen. Vanliga frågor som familjebehandlarna får bemöta handlar om hur verksamheter som inte finns i föräldrarnas hemländer fungerar, till exempel förskola, fri tandvård, föreningsssverige osv. En annan vanlig fråga är vad det innebär att vara förälder i Sverige. Det är ganska vanligt att föräldrarna ställer frågor kring hur man gör när man söker jobb, kontaktar myndigheter eller söker en utbildning.

Fördelen med familjecentraler är att familjebehandlarna arbetar uppsökande och möter föräldrar i en miljö som är bekant och känns trygg för föräldrarna. De är därför mycket väl lämpade för ett förebyggande och uppsökande arbete i syfte att tidigt erbjuda stödinsatser till föräldrar och deras barn.

Förslaget innebär en satsning för att kunna öka familjebehandlarnas närvaro på familjecentralerna. Önskvärt är en kompletterande satsning som gör att SFI kan erbjudas på fler familjecentraler, eftersom förekomsten av SFI gör att ännu fler personer söker sig till familjecentralerna.

Målgrupp: Föräldrar till barn 0–6 år

Berörda nämnder: SCN i samverkan med UBN och AMN

Meningsfull fritid

En meningsfull fritid bidrar till elevers möjlighet att lyckas i skolan. Det kräver en tät samverkan och nära samarbete. Dock finns det utmaningar med att tillgången till fritidsaktiviteter inte är jämlik, det handlar exempelvis om en svårighet att nå barn som är placerade i familjehem, barn på anpassad grundskola, resursskolor samt barn boende i socioekonomiskt utsatta områden. Därför är det av vikt att extra insatser på

fritidsområdet knyter an till de insatser som görs inom skola och socialtjänst. En utökning av operativa stödinsatser behövs för att aktivera bland annat placerade barn och lotsa dem till en meningsfull fritid och metodutveckling behöver samordnas och ske i samverkan mellan berörda förvaltningar. Även satsningar i utsatta områden behövs för att se till att de barn som ej har aktiviteter introduceras till det utbud som finns. Ett nära samarbete mellan fritid och skola är då nödvändigt.

Målgrupp: Barn och unga

Berörda nämnder: KTN i samverkan med UBN, IFN och SCN

Kommunledningskontoret

Datum:
2023-11-20Diarienummer:
KSN-2023-03305Handläggare:
Ida Bylund-Lindman

Bilaga 2 - förslag på fördelning av statsbidrag för 2024

Då insatserna som föreslås i ärendet och bilaga 1 överstiger de avsatta 8 miljonerna och för att möjliggöra finansiering under 2024 har en översyn av nuvarande statsbidrag i närliggande områden genomförts. Det finns dock ett förbehåll i att detta gäller om kommunen fortsatt uppbär dessa medel, samt att ändamålet och inriktningen av medlen stämmer överens med insatserna nedan. När det gäller medlen för psykisk hälsa har inga signaler givits att de skulle ändras för kommande år. Däremot finns signaler att Socialstyrelsens medel för särskilt utsatta områden kommer minska för 2024. Om statsbidrag uteblir eller ändras radikalt får finansiering lösas på annat sätt. Motivet till att beslut ändå föreslås tas redan nu är att verksamheterna behöver garant och besked om att kunna planera och därmed vara startklara vid årets början.

En fördelning av statsbidraget för psykisk hälsa för 2024 föreslås därmed beslutas enligt tabell 3 nedan.

Tabell 3.

Finansierade insatser 2023	Nämnd	Kr	Kommentar
Jag gör Politik- etablering av sambandscentral för unga med funktionsnedsättning.	OSN+ AMN	800 000	Fortsatt finansiering
En tjänst som jobbar med att motverka narkotika i skolan- samverkan Ungdomscentrum	SCN	850 000	Fortsatt finansiering
Samordnare för psykisk hälsa	KS	750 000	Fortsatt finansiering
Förstärkning Boken kommer för äldre	KTN	250 000	Fortsatt finansiering
Dans utan krav	KTN	100 000	Fortsatt finansiering
Lotsa barn och unga till fritidsaktivitet	KTN + IFN	700 000	Fortsatt finansiering
Satsning på familjecentral enligt bilaga 1, tabell 2.	SCN	1 600 000	Se bilaga 1.
Satsning på fritidssatsningar enligt bilaga 1, tabell 2.	KTN	1 750 000	Se bilaga 1.
Summa enligt förslag:		6 800 000	6 800 000 kr rekviderades 2023

En fördelning av statsbidraget för särskilt utsatta områden för 2024 föreslås beslutas enligt tabell 4 nedan. Fördelningen innebär att satsningar på pojkmottagning/ungdomsmottagning samt utveckling av fritidsinsatser i Bäcklösa framgent inte finansieras genom detta statsbidrag utan med andra medel.

Tabell 4.

Insatser finansierade via statsbidrag särskilt utsatta områden 2023	Nämnd	Kr	Kommentar
Socialarbetare i skolan, mellanstadiet	SCN	750 000	Fortsatt finansiering
Fältsekreterare, gymnasieålder	SCN	800 000	Fortsatt finansiering
Fältassistent, lägre åldrar	SCN	750 000	Fortsatt finansiering

Team familjecentral: familjebehandlare + jobbcoach	SCN + AMN	750 000 + 150 000	Startat 2022, behöver längre utvecklingstid.
Team placerade ungdomar pilot Gottsunda	UBN	1 700 000	Fortsatt finansiering. Startat 2022, behöver längre utvecklingstid.
Samhällsvägledare	SCN	600 000	Fortsatt finansiering.
TOTAL		5 500 000	